

УДК 81'37:81'373.7:811.161.2

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТОМ «РІДИНИ» В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Канюк М. В.

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

У статті укладено реєстр українських фразеологізмів з компонентом «рідина» та подано їх тематичну класифікацію. Проаналізовано семантичні особливості зазначених одиниць й визначено їх роль у формуванні мовної картини світу.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, семантика, мовна картина світу.

Kaniuk M. V. Semantic peculiarities of phraseological units with component "liquids" in the Ukrainian language. The analysis of the semantic peculiarities of phraseological units with the component "liquids" in the Ukrainian language is introduced in the article. The relevance of the topic is determined by the general orientation of contemporary linguistic researches on complex, in-depth study of complicated linguistic signs in lingual and speech aspects; for further study and analysis of processes of formation and development of phraseological units, their system organization, structure and semantic peculiarities considering linguistic and extralinguistic factors. The investigation of the phrasemes with the component "liquids" of the Ukrainian language enables to uncover a new facet of the nomination. It demonstrates deep connections of phraseological semantics with national mentality. It promotes deeper understanding of the processes of formation of the language picture of the world.

The material of the research is the dialectological dictionaries and phraseological dictionaries of the modern Ukrainian language. The scientific methods of description and analysis were used to determine, systemize, classify the semantic peculiarities of the Ukrainian phraseological units with the component "liquids".

List of phraseological units with the component "liquids" has been put and their subject classification has been presented. Five thematic groups of the investigated units were conditionally differentiated. Some of them are divided into subgroups: 1. The phraseological units with the component "water": a) phrasemes with the component "water" where lexeme "water" is used in the sense of a transparent, colorless liquid; b) the phraseological units with the components of the water bodies (sea, swamp, river, lake); c) the phraseological units with the components of natural phenomena (rain, fog, dew). 2. The phraseological units with the components of beverages' names: a) the phraseological units with the components of the alcohol beverages: hop, vodka, honey, beer, wine; b) the phraseological units with the components of the alcohol free beverages: milk, kvass, tea. 3. The phraseological units with the components of the products of vital functions (blood, bile, urine, fat, saliva, sweat, tears, gastric secretion, etc.). 4. The phraseological units with the components of food in a liquid state (honey, sour cream, cream, etc.). 5. The phraseological units with the components of other liquids (tar, oil, etc.)

Semantic peculiarities of the above-mentioned units have been analyzed and their role in the formation of the language picture of the world has been determined. As a result it was proved that the phraseological units with the component "liquids" make quantitatively big and semantically various layer. Such diversity of the meanings of the phraseological units with the analysed component proves that liquid is one of the most important elements of everyday life and the existence of biological envelope.

Key words: a phraseological unit, semantics, a language picture of the world.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Актуальність роботи зумовлена загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень на комплексне, поглиблене вивчення ускладнених мовних знаків у мовному та мовленнєвому аспектах, на подальше вивчення й аналіз процесів утворення і розвитку фразеологізмів (ФО), їх системної організації, структурних і семантичних особливостей з урахуванням мовних і позамовних чинників. Дослідження фразем з компонентом «рідина» української мови дає змогу розкрити нову грань номінації, демонструє глибинні зв'язки фразеологічної семантики з національним менталітетом, сприяє глибшому розумінню процесів формування мовної картини світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У лінгвістиці останніх десятиріч актуальності набувають дослідження окремих груп фразеологізмів: з компонентами-назвами частин людського тіла

(І. В. Тимченко, В. Д. Ужченко), із зоосемічним компонентом (А. В. Гребенюк), флористичним (І. І. Коломієць), з компонентом «піч» (В. Д. Ужченко), «душа» (О. М. Каракуця), «смерть» (О. В. Омеляненко), з компонентом на позначення простору і часу (П. О. Редін), з компонентом-назвою людини (Н. В. Щербакова) та ін. Фраземи з компонентом рідина заслуговують на особливу увагу, бо становлять значну частину фразеологічного фонду української мови й комплексно не досліджені мовознавцями.

Формулювання мети і завдань статті. Метою нашого дослідження є опис складу семантики фразеологічних одиниць з компонентом «рідина» на матеріалі української мови. Досягнення поставленої мети передбачає реалізацію таких завдань:

- 1) укласти реєстр українських фразем з компонентом «рідина»;
- 2) подати тематичну класифікацію зазначених фразеологічних одиниць;

3) розглянути семантичну характеристику українських фразем з компонентом «рідини».

Виклад основного матеріалу дослідження. Фразеологія як невід’ємна та органічна частина мовної системи є цінним лінгвістичним спадком, у якому відображається бачення світу та національна культура соціуму.

Інформацію, яка отримується ззовні і зберігається в пам’яті у вигляді фразеологічного значення, представлено розгалуженою образною системою, де образи оброблює мовна свідомість на основі вироблених в процесі пізнання асоціативних схем мислення. Образні асоціації є невід’ємними елементами мислення на всіх рівнях формування фразеологічного значення [1, 25].

Реалії об’єктивної дійсності, що репрезентуються у ФО, належать головню не самій реальній дійсності, а духовному світу людини, її інтелектуально-емпіричному відображенню об’єктивної реальності [3, 223]. Таке відображення опосередковане мовними значеннями фразеологічних компонентів – елементами первинного знакотворення, які входять до семантичної структури фразем не в лінійній послідовності своїх смислових одиниць, а в результаті їх складної взаємодії [2, 36].

Об’єктом нашого дослідження став пласт українських фразем з компонентом *рідини*. За Словником української мови, лексема *рідина* – «один зі станів речовини, проміжний між твердим і газоподібним» [7, т. 8, 556]. Рідини є невід’ємною складовою життя людини і всього живого на планеті. Вони оточують нас всюди і є частиною нас самих. Зокрема, до рідин ми відносимо *воду, кров, жовч, молоко, мед, квас, горілку* тощо.

Тематичну класифікацію фразем з компонентом «рідини» поділяємо на 5 груп, деякі з них членуються на підгрупи.

1. ФО з компонентом «вода».

Лексема *вода* в сучасній українській мові є полісемічна і функціонує з такими значеннями: «прозора, безбарвна рідина, що утворює озера, річки, моря, океани тощо»; «найпростіша хімічна сполука водню з киснем»; «лікувальні мінеральні джерела, а також курорт з такими джерелами»; «наркологічна рідина» [7, т. 1, 716].

Свою чергою, умовно поділяємо фраземи з вказаним компонентом на 3 підгрупи:

1.1. Фраземи з компонентом «вода», де лексему *вода* вжито у значенні прозора, безбарвна рідина: *цілюща вода* «лікувальна вода» [15, 260], *красітна вода* «чиста, холодна» [13, т. 16, 246], *каламутна вода снит сі* «то якась напасть, обмова» [13, т. 16, 246], *без води й борщу не зварииш* – «жартівливо говорять про пожиточність води» [13, т. 16, 244], *води ніколи не бачити* «бути брудним, немитим» [14, 23], *лити воду, ірон.* «говорити або писати неконкретно, беззмістовно, нецікаво і т. ін.; вести розмови замість того, щоб робити щось» [12, 336].

1.2. ФО з компонентами-назвами водних об’єктів. *Водні об’єкти* – «сукупність природних вод на земній поверхні або у верхніх шарах земної кори» [7, т. 5, 495], зокрема це є річки, струмки, джерела, озера, океани, моря, ставки, болота: *з-за моря,*

жарт. «з далеких країн; здалека» [12, 409], *[і] море по коліна (рідше по коліно) кому:* 1. «Хтось нічого не боїться, ніщо не лякає кого-небудь; не страшно комусь»; 2. «Усе видається комусь легким, доступним, простим і т. ін.»; 3. «Ніщо не бентежить, не турбує когось; усе байдуже комусь» [12, 405]; *місити болото (багно, багнуку і т. ін.)* «йти, їхати, ходити по розмитій дорозі, по бездоріжжю» [12, 395], *як по болоті,* зі сл. *йти* «важко, з великими перешкодами» [8, 28], *як болото до штанів,* зі сл. *пристати, причепитися* «дуже сильно, нав’язливо» [11, 43]; *медові та молочні ріки, нар.-поет.* «повний достаток, благополуччя, добробут» [12, 383]; *іди в озеро та тріщи!* – «озера і трясовини вважаються осередком бісів» [13, т. 24, 470].

1.3. ФО з компонентами-назвами явищ природи. У природі вода існує у трьох станах: рідкому – *дощ, туман, роса,* твердому – *сніг, крига (лід), бурульки, айсберги, іній,* газоподібному – у вигляді *водяної пари*. Ми беремо до уваги фраземи з компонентами-назвами явищ природи, які перебувають тільки в рідкому стані: *курячий (сліпий) дощ, жарт.* «незначні опади, коли світить сонце» [4, 58], *як дощем сипле* «дуже швидко» [4, 152], *як на дощі вимоклий* «про бліду, хворобливого вигляду людину» [6, 49]; *туман в (на) очах перев. у кого:* 1. «Хто-небудь погано почуває себе (від втоми, хвороби, хвилювання і т. ін.);» 2. «У кого-небудь замріяний, невиразний погляд» [12; 726], *туман у голові чийй, у кого і без додатка:* 1. «Хто-небудь не може ясно, чітко, реально усвідомлювати що-небудь через утому, недугу і т. ін.»; 2. «Нездатність мислити, займатися розумовою працею через хворобу, перевтому тощо» [12; 727], *як (мов, ніби і т. ін.) у тумані:* 1. зі сл. *бачити, пам’ятати, уявлятися і т. ін.* – «нечітко, невиразно»; 2. зі сл. *жити, бути і т. ін.* – «невиразно сприймаючи, погано розуміючи те, що відбувається» [12, 727]; *як (мов, ніби / т. ін.) роса на сонці:* 1. зі сл. *зникнути, згинуті і т. ін.* – «швидко, безслідно, безповоротно»; 2. зі сл. *швидко* – «дуже, надзвичайно» [12, 617].

2. ФО з компонентами-назвами напоїв.

Напій – це спеціально приготовлена рідина, призначена для пиття» [7, т. 5, 150]. Умовно диференціюємо фразеологізми з компонентами-назвами напоїв на дві підгрупи:

2.1. ФО з компонентами-назвами алкогольних напоїв: *брага: купатися у бразі* «часто випивати, пиячити» [11; 46], *не може сі наситити тов брагов* «говорять про п’яницю» [13, т. 10, 116]; *хміль: під хмільком, жарт.* «у стані незначного сп’яніння» [12, 747], *хміль розбирає / розібрав кого* «хто-небудь починає п’яніти» [12, 747]; *горілка: заливати / залити очі (вульг. сліпи) [горілкою]:* 1. «Дуже напиватися»; 2. *перев. кому.* «Споювати кого-небудь (щоб затуманити свідомість)» [12, 246], *полоскатися в горілиці* «надмірно пити спиртне» [12, 539], *ударитися в горілку* «почати пиячити» [12, 733]; *мед (мед-вино): як мед пити,* зі сл. *жити* «дуже добре, в достатках, заможнo» [12, 504], *мед-вино (мед-горілку) пити (кружати)* «бенкетувати, гуляти, розпиваючи різні напої» [12, 359]; *пиво: пивом дихати на кого* «погрожувати кому-небудь» [11, 239], *пива*

наварити означає 'наколобродити, набешкетувати' [12, 416]; **вино: утопити [втопити] у вині** 'уживаючи спиртні напої, намагатися забути про нещастя, лихо і т. ін.' [9, 76]; **шампанське: шампанське (шампанського) з ананасами, зневажл.** 'велика забаганка' [4, 186].

2.2. ФО з компонентами-назвами безалкогольних напоїв: **молоко: по молоко, перев. зі сл. *iti, piti* і под.** 'мимо цілі' [12, 403], **як (мов, ніби і т. ін.) скупаний у молоці** 'гарний зовні; виплеканий, випечений' [12, 661], **купаться в молоці** 'жити з достатком' [11, 212]; **сироватка: завелось як на сироватці** 'стало гамірно' [6, 135], **переливається як Терешко сироваткою** 'забавляється, займається несерйозною справою' [6, 135]; **дзер: квасний як дзер** 'про дуже кислу страву' [6, 45]; **квас: говорить як квас у череві** 'невдоволено бурчить' [6, 65], **нароби́в квасу межи нами** 'насіяв незгоди та незадоволення' [13, т. 18, 250], **як квас, зі сл. сумний** 'дуже' [8, 115]; **чай: ганяти чай** 'сидіти без діла у робочий час; спілкуватися, пити чай' [4, 41], **на чай, зі сл. давати, одержувати і под.** 'гроші як винагорода за дрібні послуги (офіціантові, швейцарові і т. ін.)' [12, 760], **із зеленим чаєм** 'несмачний' [11, 327].

3. ФО з компонентами-назвами продуктів життєдіяльності. Сюди відносимо усі фраземи з лексемами на позначення рідин, які містяться в організмі людини, тварини або рослини: **кров: гаряча кров** 'неспокійна, пристрасна вдача' [5, 131], **ще в ній кров грає** 'ще чує себе сильним, палиться до жінок' [13, т. 24, 313], **наша кров** 'близький родич' [8, 126], **точити кров** 1. з кого. 'Експлуатувати, виснажувати кого-небудь тяжкою працею, знущанням і т. ін.'; 2. з чого. 'Обкрадати, використовувати з метою наживи' [12, 717], **кров'ю серця, зі сл. писаний** 'широ, з глибокою проникливістю' [12, 317]; **жовч: жовч кыпыт кому** 'хтось дуже знервований, невдоволений, злий' [8, 89], **то без жовчі чоловік** 'добрий, ласкавий, не завидючий чоловік' [13, т. 18, 133]; **моча: моча в голову вдарила (стукнула) кому** 'про стан людини, яка не може тверезо діяти, не контролює себе' [11, 214]; **жир: жир (жирок) зав'язався** 'їжа пішла на користь і хто-небудь почав поправлятися, гладшати' [14, 42], **запливати / запливти жиром, зневажл.** 'ставати гладким, повніти' [12, 250], **потрусити жиром, жарт.** 'пройтися' [4, 132]; **лій: лій топити з кого.** 'мордувати кого-небудь, знущатися з когось' [12; 715], **є лій у голові чийй, у кого і без додатка, жарт.** 'хтось розумний, здібний, кмітливий і т. ін.' [12, 347]; **слина: пускати слину** 'чинити щось безпорадно (перев. про слабовільну людину)' [11, 287], **аж слинку ковтає** 'говорять про голодного чоловіка, що дивиться як інші їдять, а йому не дають' [13, т. 27, 114], **слина тече кому** 'хто-небудь заздрісно, пожадливо дивиться на когось-, щось' [8, 214]; **піт: заливатися / залитися (заллятися) потом** 'дуже натужуватися, важко працювати, докладаючи до чогось багато зусиль' [12, 246], **до сьомого (десятого, кривавого іт. ін.) поту, зі сл. працювати, трудитися / т. ін.** 'дуже виснажливо, понад силу; тяжко' [12, 551], **поту б'ють** 'стривожений, збентежений' [4, 132]; **сльози: вилити / вилити сльози** 'гірко плакати' [12, 75], **висушувати / висушити**

сльози (сльозу) у кого, чий, чию 'втішати, заспокоювати того, хто плаче' [12, 88], **ковтати сльози** 'стримувати, тамувати плач' [12, 303], **чистий як сльоза** 'про дуже чисту рідину (воду, горілку)' [6, 139]; **сік: в самому соку; саме в соку** 'у розквіті фізичних сил' [12, 676], **видавлювати (вижимати, витягати / т. ін.) і видавити (вижати, витягнути / т. ін.) [усі] соки з кого:** 1. 'Нешадно експлуатувати, висискувати кого-небудь'; 2. 'Дуже знесилювати, виснажувати кого-небудь важкою роботою' [12, 68], **варитися у власному соку** 'не виходити за межі інтересів власного життя, своєї роботи; працювати, жити, не спілкуючись з іншими' [12, 51]; **смола: вчепився як смола:** 1. 'Нахабно, невідступно переслідує кого-небудь'; 2. 'Набридає своїми вимогами, запитаннями тощо' [6, 139], **смоли напитися, грубо** 'прокляття (до п'яниці)' [4, 104], **будеш у смолі кипіти** 'говорять до грішного чоловіка, що не хоче покаятися' [13, т. 27, 132].

4. ФО з компонентами-назвами продуктів харчування у рідкому стані: **мед: не мед:** 1. 'Тяжкий, суворий і т. ін.'; 2. **кому і без додатка.** 'Тяжко, погано комусь і т. ін.' [12, 383], **обливати / облити солодким медом кого** 'говорити щось дуже приємне кому-небудь; улещувати когось' [12, 451], **скуштувати меду якого, ірон.** 'заспати чого-небудь (звичайно неприємного) на власному досвіді; відчути щось самому' [12, 661], **як (коли) мед, то й ложкою** 'уживається для вираження надмірного прагнення до чогось, як вияв надмірності в чому-небудь; занадто' [12, 383], **як по меду** 'легко, добре виходить' [6, 90]; **сметана: аж сметана кисне** – 'про сумний, пригнічений, похмурий погляд' [14, 6], **як (мов, ніби і т. ін.) муха в сметані, зі сл. дибати, іти і под., ірон.** 'повільно, незграбно і т. ін.' [12, 412]; **вершки: збирати вершки [на молоці]** 'брати собі все найкраще, першим користуватися чиймись здобутками' [12, 257]; **оцет: як оцту скуштував** 'невдоволено скривився' [6, 108].

5. ФО з компонентами-назвами інших рідин. Сюди відносимо лексеми на позначення рідин, що є наслідком переробки і використовуються в побуті та промисловості: **дьоготь: квацати (квацяти) / мастити дьогтем** 'ганьбити когось, щось' [5, 93]; **солярка: зливати солярку** 'закінчувати' [11, 292]; **олія, олій** (олії можуть бути істивними (харчовими) і неістивними: мастильних матеріалах, олійних фарбах, косметичній, фармацевтичній та інших галузях промисловості): **видавити (вибити) олію з кого, заст.** 'добре побити кого-небудь' [12, 67], **мати олію в голові, жарт.** 'бути розумним, кмітливим, розсудливим і т. ін.' [12, 375].

Усталені звороти пов'язані з кожною ділянкою, галуззю життя, буття народу. У фразеологізмах виражають явища розумової діяльності, психічного стану, взаємин між людьми, стану людського організму, дають оцінку людям, явищам, діям та ін. Зокрема, проаналізуємо семантику досліджуваних нами одиниць, виділивши такі фразеосемантичні групи:

І. Фраземи, що мають семантику загальної характеристики людини:

1. ФО зі значенням якісної характеристики особи: **за зимну воду, зі сл. не братися, зневажл.** 'ледачий'

[4, 35], *мати олію в голові, жарт.* ‘бути розумним, кмітливим, розсудливим і т. ін.’ [12, 375].

2. ФО зі значенням фізичного і психічного стану: *в самому соку; саме в соку* ‘у розквіті фізичних сил’ [12, 676], *слези обіляли кого* ‘хтось дуже плаче, ридає’ [8, 214], *жовч кыпыт кому* ‘хтось дуже знервований, невдоволений, злий’ [8, 89].

3. ФО зі значенням поведінки чи реакції особи: *пхасться як до свяченої води* ‘домагається свого, незважаючи на інших’ [6, 30], *казитися з жиру* ‘вередувати, каверзувати, дуріти з розкошів’ [12, 285].

4. ФО зі значенням зовнішнього вигляду, портретної характеристики, фізичних якостей особи: *хоч з лица води напийся (воду пий)* ‘дуже гарний, вродливий’ [12, 121], *можна воду возити на кому* ‘про сильну людину’ [12, 70]; *як бочка з пивом* ‘дуже товстий’ [10, 23].

5. ФО зі значенням дії, занять особи: *лишив гей на серед води* ‘покинув у біді’, *заливатися / заливатися (заллятися) потом* ‘дуже натужуватися, важко працювати, докладаючи до чогось багато зусиль’ [12, 246], *пивом дихати на кого* ‘погрожувати кому-небудь’ [11, 239], *ганяти чай* ‘сидіти без діла у робочий час; спілкуватися’ [4, 41], *утопити [втопити] у вині* ‘уживаючи спиртні напої, намагатися забути про нещастя, лихо і т. ін.’ [9, 76].

6. ФО зі значенням мовленнєвої діяльності особи: *як воду ллє* ‘веде порожні балачки’ [6, 30], *обливати / облити солодким медом кого* ‘говорити щось дуже приємне кому-небудь; улещувати когось’ [12, 451].

7. ФО зі значенням способу життя особи: *сидіти на воді* ‘бідно жити; голодувати’ [11, 71], *як (мов, ніби і т. ін.) у меду, перев.* зі сл. *бути, жити* ‘у достатках, у розкошах’ [12, 384], *купатися в молоці* ‘жити з достатком’ [11, 212].

8. ФО зі значенням стосунків між людьми: *і водою не розлити (не розілляти) кого*: 1) ‘неможливо розлучити, роз’єднати кого-небудь із кимсь’; 2) ‘нерозлучні, дружні’ [13, т. 16, 121], *як (мов, ніби і т. ін.) риба за водою*, зі сл. *жити* ‘нерозлучний з ким-, чим-небудь’ [13, т. 16, 121].

9. ФО що позначають побажання, застереження: *З роси та води кому* ‘уживається як побажання удачі, щастя, благополуччя’ [13, т. 16, 121]; *Не лій води до криниці* – ‘не роби зайвого, вже раз зробленого діла’

[13, т. 27, 246]; *Не псуй си жовчи!* – ‘не сердься даремно’ [13, т. 18, 133]; *На тобі смоли горької!* – ‘говорить розсерджена жінка до недбалого чоловіка, не маючи дати йому що їсти’ [13, т. 27, 132]; *Срав би-с кровіюв!* (прокляття) [13, т. 24, 313].

II. ФО зі значенням обставинної характеристики дії: *як (мов, ніби / т. ін.) роса на сонці*: 1. зі сл. *зникнути, згинуть і т. ін.* ‘Швидко, безслідно, безповоротно’; 2. зі сл. *швидко*. ‘Дуже, надзвичайно’ [12, 617], *як по болоті*, зі сл. *йти* ‘важко, з великими перешкодами’ [8; 28], *як дощем сипле* ‘дуже швидко’ [4, 152].

III. ФО зі значенням якісної характеристики предмета: *золотий дощ* ‘великі прибутки; гроші’ [12, 219], *чистий як сльоза* ‘про дуже чисту рідину (воду, горілку)’ [6, 139].

IV. ФО зі значенням часових меж: *до останньої краплі [каплі] крові*, зі сл. *битися, боротися, захищатися і т. ін.* ‘до кінця життя, поки живий’ [12, 310].

V. ФО зі значенням кількісної характеристики: *крапля (капля) в морі* ‘дуже мізерна, незначна частина чогось великого, цілого’ [12, 311], *як води* ‘дуже багато’ [6, 30].

VI. ФО зі значенням сприйняття відстані у просторі: *з-за моря, жарт.* ‘з далеких країн; здалека’ [12, 409].

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. У процесі дослідження виокремлено і проаналізовано 5 груп фразеологізмів з компонентами-назвами рідин, а саме: 1) з компонентом вода, яка, своєю чергою, поділяється на 3 підгрупи: ФО з власне компонентом «вода», компонентом-назвою «водні об’єкти» та «явища природи»; 2) ФО з компонентами-назвами напоїв, яка умовно членується на 2 підгрупи: з компонентом назвою безалкогольного й алкогольного напою; 3) ФО з компонентами-назвами продуктів життєдіяльності; 4) ФО з компонентами-назвами продуктів харчування у рідкому стані та 5) ФО з компонентами-назвами інших рідин. Фраземи з досліджуваним компонентом в українській мові репрезентують найрізноманітніші сфери буття народу: особливості суспільних взаємин, виробничу діяльність і побут, морально-етичний кодекс і родинні стосунки, фізичні властивості або стан здоров’я тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алефиренко Н. Ф. Фразеология и паремология / Н. Ф. Алефиренко, Н. Н. Семенов. – М. : Флинта : Наука, 2009. – 344 с.
2. Алефиренко М. Ф. Лінгвокреативні процеси формування фразеологічної семантики / М. Ф. Алефиренко // Мовознавство. – 1988. – № 5. – С. 35–41.
3. Петрова Н. Д. Семантичні механізми в процесі фразотворення / Н. Д. Петрова // Мови європейського культурного ареалу: розвиток і взаємодія. – К., 1995. – С. 222–232.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

4. Кірілкова Н. В. Словник волинської фразеології / Н. В. Кірілкова. – Острог–Рівне, 2013. – 192 с.
5. Немировська Н. Г. Словник фразеологізмів та сталих виразів / Н. Г. Немировська. – Харків : Основа, 2010. – 320 с.
6. Словник стійких народних порівнянь / укл. О. С. Юрченко, А. О. Івченко. – Харків : Основа, 1993. – 176 с.
7. Словник української мови: в 11-ти томах. – К. : Наук. думка, 1970–1980. – Т. I–XI.
8. Ступінська Г. Ф. Фразеологічний словник лемківських говірок / Г. Ф. Ступінська, Я. В. Битківська. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. – 464 с.
9. Сучасний фразеологічний словник української мови / укл. А. П. Ярещенко, В. І. Бездітко, О. В. Козир, Н. Г. Немировська. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2011. – 640 с.

10. Ужченко В. Д. Фразеологічний словник східнословобожанських і степових говірок Донбасу / В. Д. Ужченко. – Луганськ, 1997. – 143 с.
11. Ужченко В. Д. Фразеологічний словник східнословобожанських і степових говірок Донбасу / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – Луганськ, 2005. – 351 с.
12. Фразеологічний словник української мови / укл. Віра Білоноженко, Василь Винник та ін. – К. : Наук. думка, 2003. – 1098 с.
13. Франко І. Галицько-руські народні приповідки: у 3-х т. [Електронний ресурс] / Іван Франко. – Режим доступу: <http://elib.nplu.org/view.html?&id=135>.
14. Чабаненко В. Фразеологічний словник говірок Нижньої Наддніпряниці / Віктор Чабаненко. – Запоріжжя, 2001. – 201 с.
15. Janów J. Słownik huculski / Jan Janów ; opracował i przygotował do druku J. ieger. – Kraków : Wydawnictwo Naukowe DWN, 2001. – 292 s.